

РЕЧ-ДВЕ СА...

Протојереј-ставрофор др Велибор Џомић

Предлог закона - враћање у претправно и претполитичко друштво

Разговарала Сања Пановић

Влада Црне Горе је 16. маја 2019. године усвојила Предлог закона о слободи вероисповести или уверења и правном положају верских заједница и упутила га у даљу процедуру. Тим поводом смо разговарали са протојерејем-ставрофором др Велибором Џомићем, координатором Правног савета Митрополије црногорско-приморске

Молимо Вас да прокоментаришете ову одлуку Владе Црне Горе.

– Вест да је Влада Црне Горе утврдила Предлог закона о слободи вероисповести или уверења и правном положају верских заједница је изненадила највећи број субјеката у Црној Гори, иако је у Програму рада Владе за 2019. годину најављено да ће се о овом законском акту Влада изјаснити у другом кварталу ове године. Значи, постојала је јавна најава за овај закон у Плану рада Владе Црне Горе за ову годину, али, с обзиром да није било никаквих комуникација у смислу опште приче, о постојању Радне групе, јавне расправе о нормативном тексту који ће бити понуђен у даљу процедуру, та вест је многе људе непријатно изненадила. С друге стране, мене садржај тог акта није изненадио, јер је то наставак активности против Српске Православне Цркве у Црној Гори.

Предлог закона из 2019. године је у основи онај фамозни Нацрт закона о слободи вероисповести из 2015. године. У погледу систематике је све исто 2019. као и 2015. године. Поглавља нису усаглашена са номотехничким правилима у Црној Гори. Има не-

колико чланова више и неколико коректних одредаба, као и неколико одредаба које су избачене из оног Нацрта закона из 2015.г. Кад се мало боље погледа – види се да је то све исто, али су ставови и чланови претумбани без икаквог реда. Сматрам да је Предлог закона из 2019. године за тридесетак процената чак гори од Нацрта закона из 2015. године.

Да ли ће ово бити преседан - да први пут у модерној државности једна секуларна држава показује амбицију да постане власник, држалац и корисник, сакралних објеката?

– Заиста сте добро приметили и хвала на томе. То је бесомучна антицрквена пропаганда по којој се Митрополија и Епархије СПЦ приказују као окупаторске и узурпаторске институције. На тај начин се шаље порука да са њима треба разговарати на начин на који се разговара са окупаторима и узурпаторима. То је једна јако лоша и ружна порука, која је, на жалост, била толерисана, а и даље је толерисана од најважнијих адреса ове државе. И сада је посебно, као и раније, јасно да државна власт у Црној Гори

има амбицију да подржави, зароби и отме православне храмове, манастире и друге објекте традиционалних цркава и верских заједница и то првенствено желе да примене на нашој Цркви. Имамо небивалу ситуацију у којој секуларна, световна држава жели постане власник Светиња као сакралних објеката и то силом на срамоту. И да то учини брутално отимањем, па чак и без прописаног поступка. Годи нама указујемо да у Црној Гори не постоји јавна политика Владе у погледу верских слобода. Не постоји Стратегија о начину остваривања и заштити слободе вероисповести као јавни документ. Ово је, одговорно тврдим, први и једини закон из области људских права, па чак и из других области друштвеног живота, у чијој припреми нису учествовали представници заинтересованих страна, у овом случају – представници Цркве и верских заједница. Није било омогућено ни домаћим ни страним експертима, као ни представницима невладиног сектора да партиципирају у Радној групи. Реч је о класичном примеру дискриминације.

Црна Гора има своје правне акте који уређују законодавни поступак и припрему правних аката. Игром случаја, ја тај Номотехнику и Увод у право предајем на факултету и знам како се тај поступак одвија и каква је била ситуација била у свим досадашњим случајевима. Овде се заправо води битка против већине. Имао сам прилике да видим да су припадници ЛГБТ организација недавно учествовали у Радној групи за израду Предлога закона о регистрованом партнерству истополних особа. Значи, представници Цркве и верских заједница који представљају апсолутну већину грађана у Црној Гори немају ни та права која се на сав глас тражи за мањине.

Поставља се питање зашто то ради једна држава?

– Одговор је испред нас у Предлогу закона. То се чини како би се на волшебан начин који није виђен на савременим балканским и европским просторима извршила отимачина сакралних објеката и све црквене имовине која се, како они сматрају, везује за период до 1918. године и наводне „окупације Црне Горе од Србије“, како то савремени богоборци и србомрски по Црној Гори јавно говоре. Дефинитивно је да се Црна Гора оваквим Предлогом закона заокружује као антисрпска држава која никада није била таква кроз историју своје државности.

Зашто сте изјавили да је у једном делу Предлог закона из 2019. године још гори од Нацрта закона из 2015. године?

– Навешћу само неколико детаља. У члану 52. Нацрта закона из 2015. је стајала формулација да ће се као државна својина уписати они верски објекти и земљиште које им припада под условом да су саграђени и прибављени до 1918. године заједничким улагањем грађана и да ће се те чињенице утврђивати у поступку. Та формулација је сада у члану 62. Пре-

длога закона из 2019. године избачена. Формулације „за које се утврди“ – више нема! Дакле, они већ знају и већ су спремни да то раде без икаквог утврђивања, без вођења поступка, тј. да једноставно направе попис објеката и да линеарно у Управи за некретнине мењају титуларе и да храмове преписују са Цркве на државу!?! То је дух и смисао тог закона. Без икаквог поступка! Постоји још један детаљ. Један од темеља владавине права јесте познатост, доступност и поштовање законских процедура. У члану 25. Нацрта закона из 2015. је стајала одредба да ће се за сва питања која нису уређена овим Законом примењивати Закон о управном поступку. Дакле, у том и таквом поступку мора да учествује странка, мора да јој се омогући да види све доказе и све списе предмета и мора да јој се омогући да се изјасни пре доношења решења. Орган је дужан да утврди све битне чињенице и околности пре доношења решења и одлучивања. У та права улази и право на жалбу као редовно правно средство и право на ванредна правна средства. Сада је и та одредба избачена. Дакле, нема икаквог поступка!

Или, рецимо, замислите одредбу по којој се цркве и верске заједнице издржавају, поред осталог, од сопствене имовине и од добровољних прилога грађана. А онда након тога следи одредба да државни орган има право да врши контролу законитости стицања имовине. Пошто се право најбоље објашњава у примерима - то значи да сутра држава може да стави пореског инспектора поред ђивота Светог Василија Острошког и Светог Петра Цетињског! У општој антицрквеној пропаганди, заправо они ту преузимају небивале механизме не само контроле него и понижавања Цркве, уз полуге власти и врше различите контроле. Није никакав проблем да се врше контроле, али зна се начин на који се то ради. Замислите законски израз „контрола законитости стицања имовине верских заједница“! Замислите земљу која је прошла транзицију, у којој се догодило све шта се прича да се догодило и што се утврдило да се догодило, и у којој се није пократило само црно испод ноката данас испада да су једино Црква и верске заједнице, и то ове традиционалне, незаконито стицале право својине на храмовима, манастирима, парохиским домовима, земљишту које је завештавано, прилагано тим светињама, а не држави Црној Гори. Могао бих сатима и данима да вам причам о томе. Посебан је проблем питање правне ликвидације традиционалних цркава и верских заједница, јер је предвиђено да им се прекида правни субјективитет и да се за сваку од њих поново доноси ново решење.

Да ли уопште као такав овај Предлог закона може да добије подршку савремених европских држава и међународних институција?

– С обзиром да постоје смернице ОЕБС-а из 2004.г. и 2014.г. о ревизији и изради државног законодавства и правном положају верских заједница и пита-

ња слободе вероисповести, као и међународни стандарди у вези чл. 9. Европске конвенције о људским правима, мислим да, ако буде по правди и по томе што јесу тековине савремене европске цивилизације из домена слободе вере, да то не може да добије подршку. Али, право да вам кажем, имајући у виду све ово што се догађа, уколико се то деси – то значи да међународно право у делу који се тиче универзалног људског права на слободу вероисповести више не постоји и да се ми враћамо у претправно и претполитичко друштво.

На празник Светих Кирила и Методија 24. маја имали сте сусрет са делегацијом Венецијанске комисије у Подгорици. Можете ли да нам пренесете неке утиске са тог састанка?

– Делегација наше Цркве у саставу Митрополит г. Амфилохије, Епископ г. Јоаникије, протојереј-ставрофор Обрен Јовановић, др Владимир Лепосавић и моја маленкост се одазвала позиву за сусрет са петоро експерата Венецијанске комисије. Ми смо се таквом састанку одазвали и 16. новембра 2015. године када се радило о Нацрту закона о слободи вероисповести. Морам да кажем да су они тада саставили веома коректан Нацрт мишљења који се у највећем делу подударао са нашим Примедбама на Нацрт закона.

У вези овог сусрета морам да кажем да ме је забринула брзина организовања тог састанка и како је све то избебуха и иза кулиса рађено. Показаћу вам још једним примером. Влада Црне Горе је Нацрт закона утврдила 30. јула 2015. године, дакле, у време кад почињу колективни годишњи одмори и одредила је рок јавне расправе месец дана. Осим што су тада људи на одмору у Подгорици и по Црној Гори су у то време несносне врућине и никоме ништа друго не пада на памет него да бежи у хлад и спасава се од врућине. Али, подигао се и узнемирио верни народ. Сада имамо другу ситуацију. Предлог закона је утврђен 16. маја 2019. године касно поподне. У време до састанка са делегацијом Венецијанске комисије је било пет нерадних дана. Фактички, имали смо само један радни дан пред састанак са делегацијом Венецијанске комисије. Дакле, 2015. године расправа у време одмора, а 2019. године у време државног празника! То су све поруке које ми морамо да читамо и да схватимо њихово значење. С обзиром да смо ми у овој тематици, успели смо да напишемо Примедбе на 20 страна и да у њима наведемо све што је нужно да се напише петорици експерата Венецијанске комисије. Примедбе смо превели на енглески језик, али и друга документа која прате и доказују наше тврдње. У сваком случају, у наредном периоду ћемо искористити све оно што су културне, цивилизоване, Цркви својствене могућности да укажемо на бесмисао и, што је најважније, веома, веома опасне могуће последице у случају да овакав Предлог закона постане Закон у Црној Гори. ■■

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

У Берну – Епископ аустријско-швајцарски Андреј служио је 19. маја 2019, Свету Архијерејску Литургију у храму Св. Ђирила и Методија, поводом саборног славља та два велика светитеља и заштитника бернске цркве. У духу празничне радости, Епископу Андреју саслуживали су надлежни парох и архијерејски намесник за Швајцарску протојереј-ставрофор Станко Марковић, архимандрит Козма Бихл из Цириха, настојатељ храма Свете Тројице у Цириху протојереј Бранимир Петковић и ђакон Иван Толић из Ивердона. Лепоти богослужења допринео је мушки хор из Београда и Берна под диригентском палицом Бранислава Прокића.

После Свете Литургије и литије око храма, Епископ је благословио славски колач и кољиво, које су ове године са љубављу, Господу у славу, а у част Светих Ђирила и Методија, принели кумови славе Драган и Бранка Чолић из Берна. Црквено славље својим присуством увеличали су амбасадор Републике Србије др Снежана Јанковић и амбасадор Босне и Херцеговине проф. др Боро Бронза, као и гости из других Цркава.

Извор: Ејархија аустријско-швајцарска

